

Kommunal-Politik under Krisen.

Af Vilh. Melgaard.

Paa intet Omraade har man det praktiske, politiske Arbejdes Resultater paa saa nært Hold, som hvor det drejer sig om den Virksomhed, der udfoldes i de kommunale Raad. I hvert Fald i Byerne bringer Pressen 1 à 2 Gange om Maaneden Meddelelse om Raadets Drøftelser og Beslutninger, og Befolkningen har i Løbet af kortere eller længere Tid Lejlighed til at følge Udviklingen af de Resultater, Raadet har vedtaget at føre ud i Livet, og til at bedømme Hensigtsmæssigheden af disse.

Det er sikkert ogsaa hævet over al Tvivl, at det kommunalpolitiske Arbejde følges med den største Interesse og, hvor det drejer sig om de ældre Generationer, ogsaa med en Opmærksomhed og Forstaaelse, som har sit Udspring i deres Evne til at bedømme Gerningerne i Forhold til Fortidens Virksomhed, der langt fra var saa mangesidet eller havde den sociale Karakter, som det kommunalpolitiske Arbejde i Dag har.

Den Forandring, som er sket vedrørende dansk Kommunalstyre siden Tiden omkring Aarhundredskiftet, er saa enorm, at kun de, der har oplevet hele Perioden eller fordybet sig i Historiens Bog, forstaar den og fatter, hvad den arbejdende Befolkning har vundet ved Delta-gelse i og — man kan for et stort Antal Kommuner sige — Overtagelse af Ledelsen i dette Arbejde.

Dette gælder praktisk taget alle Omraader. Det, der i Dag regnes for en Selvfølgelighed, var for blot 25 — 35 Aar siden et fjernt Maal, som man kun kunde haabe paa, men ikke turde vente opnaaet i en overskuelig Fremtid.

Man nøjedes tidligere med at forvalte overleverede Synspunkter i en snæver Administration, hvor man nu arbejder og virker under en rig Udviklingens Lov og ved Hjælp af det mangesidede Apparat, som Kommunestyre nu er, stadigt søger at finde Veje til ikke blot at raade Bod paa Tidens Vanskeligheder, men ogsaa at finde Udveje til nye og betydende Fremskridt.

Man fik under Verdenskrigen et Indblik i, hvilket Besvær der kunde opstaa for et Kommunestyre under Indledningen til denne kommunale Udvikling. Men medens man den Gang havde Vanskeligheder at overvinde vedrørende Varefordelingen, var der ingen Pengemangel eller Arbejdsløshed at kæmpe med. Nu er Forholdet næsten det omvendte, hvorfor de gamle trænede Kommunalpolitikere da ogsaa erkender, at vor Tid — ikke mindst som Følge af Arbejdsløsheden — er den sværeste, de har oplevet.

Hvad Kommunekassen er.

Det er under disse Forhold forklarligt, at de yngre Generationer, selvom de har det kommunalpolitiske Arbejde paa nært Hold, har vanskeligere end de ældre ved at se Værdien af det vundne, men man kan kun beklage den manglende Forstaaelse, der undertiden gør sig gældende paa rent elementære Omraader. Man støder paa højst forunderlige Opfattelser, selv hos Mennesker man skulde forudsætte kunde tænke. Der tales ofte om Kommunekassen paa en Maade, der henleder Tanken paa Alladins vidunderlige Lampe, som kunde opfylde ethvert Ønske, naar man paakaldte Lampens Aand. Og i hvert Fald er det ikke ualmindeligt at staa over for den Opfattelse, at Kommunen er et større Fond, der kan øses af, blot Viljen er til

Stede. Imidlertid er der hverken noget mystisk eller eventyrligt ved Begrebet Kommunekassen. Den repræsenterer slet og ret et Kontor, som stort set ikke raader over flere Penge end dem, der inddrives ved Skatter og Salg af forskellige Varer m. m. Den er desværre saa nøgtern og prosaisk, som en Husmoders Budget kan være, hvor Kravene er store og Midlerne begrænsede.

Naturligvis ejer Danmarks Byer Formuer. De er højst forskelligt fordelt. Men hver eneste By møder med en pæn Sum, hvormed Aktiver overstiger Passiver. Det er bare ikke Menneskepenge eller Værdier, som ved Omsætning paa Børsen eller paa anden Maade kan gøres i klingende Mønt. Formuerne staar i Bygninger: Raadhus, Sygehus, Skoler, Værker, Belysningsanlæg, Arealer, Rensningsareal, og alt hvad det hedder, som en Kommune raader over. Den By, der evner efterhaanden at sætte forholdsvis flest af sine egne Penge i disse forskellige Ting, er den mest velhavende. Den, der evner forholdsvis mindst i den Retning, er den mest gældbundne. Alle har de Gæld og betydelig Gæld, men Forskellen er i høj Grad afhængig af de ovennævnte Faktorer. Der er ingen, som vil finde det urimeligt af en By at gøre Gæld. Snakken om Gældsstiftelsen er som oftest et rent og skært Agitationsnummer. Hvis f. Eks. en By opfører et nyt Sygehus eller en anden for Tiden og Fremtiden vigtig Institution, vilde de nuværende Beboere, der repræsenterer forskellige Slægtled, sikkert protestere mod, at de alene skulde afholde Udgiften til det kostbare nye Fremskridt, som baade de og kommende Slægter skal nyde Gavn af. De vil derfor, særlig i en Tid, der repræsenterer en rig Udvikling, betakke sig for at betale hele Gildet og lade Fremtiden ikke blot nyde godt af det Nyskabte, men ogsaa faa det for ingenting.

Gældsstiftelse og Konsekvenserne heraf.

Derfor kræver man, at Udgifterne skal afholdes ved Laan og ønsker helst Amortisationstiden for disse Laan udstrakt længst muligt for at slippe for alt for store Udgifter. Men ligesaa forstaaelig som denne Tankegang er, ligesaa givet er det, at man ikke laver Gæld vederlagsfrit. Kapitalen er en Vare, som udlaanes mod en større eller mindre Leje. Her i Landet har Lejen ikke været billig, hvilket hænger sammen med den forholdsvis høje Indlaansrente, man har opretholdt. Og derfor bliver Kommunernes Udgifter ved Optagelse af Laan, foruden den naturlige Tilbagebetaling, tillige en tyngende Byrde i Form af Renteudgifter, som man jo faktisk ikke faar en rød Øres Værdi for. Der ligger i den for adskillige Mennesker mystiske Kommunekasse ligesaa lidt Penge til Afvikling af denne Byrde som til almindelige Udgifter.

Man vil derfor forstaa, at der er visse naturlige Grænser for Gældsstiftelse, og disse Grænser indsnævres let i Tider, hvor Kravene er store, og Midlerne langt fra staar Maal dermed. Dertil kommer Ændringer i Formen for Afvikling af stiftet Gæld. Tidligere var det almindeligt, at man fik Tilladelse til Optagelse af de saakaldte Annuitetslaan, det vil sige Laan, som man afbetalte og forrentede med lige store Beløb gennem hele Afdragsperioden. Man forstaar, at Følgen heraf blev, at Afdragene i Begyndelsen af Afdragsperioden blev smaa. Nu derimod gaar Tendensen kraftig i Retning af at kræve, at Afdragene skal falde med lige store Beløb i hver Termin, og derfor bliver der i Begyndelsen af Afdragstiden Tale om at udrede store Beløb baade til Afdrag og Renter. Falder endelig Gældsstiftelsen efter de ændrede Principper sammen med Perioder, hvor der paa tidligere optagne Annuitetslaan nu betales betydelige Afdrag, fordi man er naaet hen paa Slutningen af Afdragsperioden, forstaar man, at der kan blive Tale om ret alvorlige Byrder for Nutiden. Endelig kommer hertil, at Pengemarkedet kan være ømfindtligt, og at den Kommune, som af en eller anden Grund skønnes at være forholdsvis anspændt, kan faa betydelige Vanskeligheder ved Optagelse af nye nødvendige Laan — i hvert Fald til ikke absolut paakrævede nye Projekter. Og hvad der er paakrævet, bedømmes højst forskelligt. Medens vi f. Eks. socialt set kan betragte en bestemt Opgave for at være særdeles paakrævet, kan Laangiverne have en anden Opfattelse.

Disse Bemærkninger er det saa meget naturligere at gøre, eftersom vi i Danmark, skønt alle Kommuner maa betragtes som solide Laantagere, dog har set Tilfælde, hvor Indgreb er sket over for enkelte Kommuner med det Resultat, at der er foretaget Begrænsninger i deres Dispositionsret, og som Forholdene ligger, kan det ikke undgaas, at sligt gaar ud over den jævne Befolkning.

Det omfattende Understøttelsesspørgsmaal.

Med disse Betragtninger som Udgangspunkt kan vi gaa over til en nøgtern Vurdering af socialdemokratisk Kommunalpolitik under de Vilkaar og Forhold, som Tiden byder.

Desværre maa det siges, at den største og besværligste Opgave ligger uden for det positive Omraade og drejer sig om Understøttelsesspørgsmaalet. Det er derfor naturligst først at omtale dette, der jo forøvrigt afspejler Tilstande, som opfordrer til størst mulig Aktivitet i Retning af at fremme de positive Opgaver: Iværksættelse af Arbejder.

Da Efterkrigstidens Krisebølge for Alvor brusede ind over Danmark, satte den sit Spor i en økonomisk Nedgangsperiode og i en alvorlig Arbejdsløshed. De to Ting følges ad. Landenes Afgrænsningspolitik forøgede Vanskelighederne ved bl. a. at sætte Bom for enhver Form for Udvandring i erhvervsmæssigt Øjemed. Og dermed øgedes det Offentliges Opgaver uhyre. Vi behøver ikke at opholde os ved de mange forskellige Nødhjælpsforanstaltninger, Forholdet affødte: ekstra Bevillinger til Hjælpekasserne, Vinterhjælpen, Sommerhjælpen o. s. v. til Supplering af den Forsorg, der udøvedes gennem den indtil 1. Oktober 1933 gældende Forsørgelseslovgivning, hvis Evne til at bevilge Hjælp uden Fattighjælps Virkning var udviklet stærkt gennem Aarene, og ejheller behøver vi at opholde os længe ved Hjælpekassernes Virksomhed. Disse sidste havde efterhaanden ganske sprængt den for dem gældende Lovgivning og indrettede sig efter de lokale Forhold. Det fremgik bl. a. af de mange Steder praktiserede strenge Regler for Hjælp til Tilflyttere for at dæmme op mod Strømmen fra Landbruget, som gennem mange Aar ikke har kunnet beskæftige sit Fødselsoverskud, og som nu under Krisens Tryk indskrænkede sit voksne Folkehold meget betydeligt.

Socialreformens Ikrafttræden.

Saa kom Socialreformen — et Lovværk, der nyder den største Anerkendelse hos mange, men som af andre, ogsaa af visse, der nød ubetinget Fordel af den, blev lagt for Had. Det kan ikke nægtes, at dette Lovværk traadte i Kraft paa et for dette og Kommunerne ret uheldigt Tidspunkt. Det var klargjort længe forinden 1. Oktober, at det gamle Forsørgelses-Kommune-Princip blev forladt, og paa Forhaand var der trukket Veksler paa denne Konto ved en kraftig Tilstrømning til alle Bykommuner. Hidset op af en ganske uansvarlig kommunistisk Agitation indledede nu visse væsentlig asociale Elementer en Kampagne, i ikke ringe Grad med de Indvandrede som Statister. Disse sidste, jo ikke nær alle skolede, hverken i den ene eller den anden Retning, kom fra Landkommunerne uden anden Kendskab til Socialdemokratiets Indsats end den, de havde faaet ved at kigge i et Venstreblad. De havde gennem dettes ensidige Omtale af Arbejderbevægelsen faaet Indtryk af, at denne næsten kan skalte og valte med Sagerne i Byerne — vel at mærke de med socialdemokratisk Flertal — som den har Lyst. For dem blev det derfor en ret naturlig Sag at stemme i med de ofte i Forhold til Tiden ganske uoverkommelige Krav, der fremsattes, og ligesaa naturlig blev de fornærmede over, at Kravene ikke opfyldtes. Det maatte da være Udtryk for manglende Vilje.

Efterhaanden har Forholdene i den Henseende trukket sig noget i Lave. Men dette var jo kun et, ganske vist ubehageligt, Intermezzo i Forbindelse med de store sociale Problemer, der

stadig rejstes. Foruden den meget højt talende lille Flok, dels af asociale og dels af meget uskoledede Mennesker, var der jo det store Tal af Arbejdere, som stod uden Beskæftigelse, men med ærlig Vilje til at tage fat. Det var dem, man ikke mindst fra socialdemokratisk Side maatte søge at gøre noget for.

Gennem Arbejdsløshedskasserne og ved Supplering i ret vid Udstrækning fra Socialreformen kunde man klare den nødtørftige Understøttelse. At denne gennemgaaende blev højere, hvor vi havde Magt dertil, end den blev i konservativt styrede Kommuner, falder os naturligt.

Men man maa beklage, at Konsekvenserne heraf blev, at den bedre Hjælp virkede som en saa dragende Magnet, at der ved forestaaende Ændringer i Socialreformen nu maa overvejes at dæmme op mod den fortsatte Indvandring.

Bestræbelserne for at iværksætte Arbejder.

Værre var det imidlertid, at de positive Foranstaltninger til Modvirkning af Arbejdsløsheden gav sig tilsvarende Udslag. Det er unødvendigt her at fremhæve den Sandhed, at Arbejde er langt bedre end Understøttelse. Derimod maa det understreges, at Bestræbelserne for Igangsættelse af Arbejde udfoldes meget forskelligt og uhensigtsmæssigt. Det rigtige vilde selvfølgelig være, at der blev iværksat Arbejde Landet over efter nogenlunde ensartede Linier og samtidig paa alle Omraader. Men en storstilet Plan af den Art frembyder meget store Vanskeligheder.

Saadan som det er gaaet, er Resultatet blevet en meget uensartet Indsats, afpasset efter det enkelte Kommunestyres Initiativ, Evne og Vilje Og de Kommuner, som for Alvor har taget fat paa Opgaverne — fortrinsvis de socialdemokratisk styrede — er i Realiteten blevet straffet for deres Initiativ derved, at Omtalen af de vedtagne Arbejder, ligesom den forbedrede Understøttelse, har virket dragende paa Folk borte fra. Der maatte være noget at gøre i en By, som satte Millionarbejder i Gang, ræsonnerede Arbejdsløse i andre mindre initiativrige Byer og Landkommuner. Resultatet blev i mange Tilfælde, at naar det projekterede Nyarbejde var i fuld Gang, var Antallet af Arbejdsløse ikke blevet stort mindre. Og naar Arbejdet var fuldført, stod Byen med en endnu større Hær af Arbejdsløse end før og med

stærkt øgede sociale Udgifter samt med svagere Evner til at foretage nye effektive Skridt.

Det bør fremhæves, at der ved Statsforanstaltninger væsentlig i Kraft: af særlige Fonds for Vejmillionerne er givet Adgang til Iværksættelse af betydelige Vejarbejder, hvoraf Fondene betaler Halvdelen af de egentlige Vejudgifter, og gennem Vejkrydsforanstaltninger er der ydet store Beløb til saa godt som fuld Dækning af Udgifter ved Arbejde til Bedring af Forholdene ved særlige Trafikpunkter. Endelig bør ikke glemmes de af selve Staten iværksatte store Arbejder og Bestræbelserne for gennem de meget omtalte Grund-forbedringsarbejder m. v. at øge Beskæftigelsen.

Naturligvis maa Socialdemokratiets almindelige praktiske kommunale Arbejde til Gavn for den jævne Befolkning ikke forsømmes under Indtrykket af de Vanskeligheder, Tiden fører med sig. Tværtimod opfordrer disse til fortsat Udbygning inden for det økonomisk muliges Grænse, baade fordi saadanne Bestræbelser i Reglen rummer Beskæftigelsesmuligheder, og fordi der netop under økonomisk vanskelige Forhold er en udvidet Trang til mange af de Opgaver, vor Kommunalpolitik omfatter.

Arbejdet til Værn for de nye Slægtled.

Disse Opgaver spænder over alle Trin paa Slægternes Udviklingsstige fra Vuggen til Graven, og ingen enkelt kan rives ud og negligeres som mindre betydende.

Medens Danmark i mange Henseender hævder sig smukt set i Forhold til andre Lande, møder vi med forholdsvis stor Spædbørnsdødelighed. Muligt kan klimatiske Forhold øve nogen Indflydelse visse Steder. Men det er langt fra Forklaringen paa den forholdsvis

store Børnedødelighed, som f. Eks. er langt større end i vort Naboland, Sverige.

Det er givet, at Spædbørnsdødeligheden har Forbindelse med sociale Forhold og med Ukendskab til det spæde Barns Pleje. Derfor maa Foranstaltninger til at raade Bod paa den store Dødelighed ogsaa tage Sigte paa de nævnte Ting. Ansættelse af Sygeplejersker med social Indstilling og med Evne til paa en forstaaende Maade at bibringe unge Mødre Kendskab til Barnets Pleje er et vigtigt Skridt. Saadanne Plejersker bør efter at have gjort sig bekendt med de officielle Indberetninger om Fødsler skaffe sig Forbindelse med de Hjem, hvor deres Hjælp er ønskelig, og i mange Tilfælde vil de rette antagne Kvinder ikke blot kunne yde en værdifuld Bistand, men ogsaa paa en taktfuld Maade være det paagældende Hjem til Raad med Hensyn til anden nødvendig social Støtte.

Det næste Skridt til Bekæmpelse af Spædbørnsdødeligheden maa være Oprettelse af Vuggestuer eller lignende paa Steder, hvor Mødrene er henvist til at søge Arbejde og maa overlade det spæde Barns Pleje til mindreaarige Søsken eller til svagelige Gamle.

Der er her Tale om en saare vigtig social Foranstaltning, som i alt for mange Byer er blevet skudt til Side, men om hvis Vigtighed Statistikens alvorlige Tal minder os.

Der har gennemgaaende været større Forstaaelse af Omsorgen for det mindreaarige Barn, der er kommet over Spædbørnsalderen. Herom vidner de mange Hjem, som under forskellige Navne eksisterer i Danmarks Byer. Men ogsaa paa dette Omraade maa Barnets sundhedsmæssige Tilstand følges.

Dette vil være i god Kontakt med det Arbejde, der gennem Lægetilsyn med skolesøgende Børn bør udøves i Landets Skoler, og hvorved mange Børn kan faa Legemssvagheder taget under Behandling, inden Svagheden bliver af kronisk Art, og med de Bestræbelser, der gennem den i Socialreformen nu forankrede Skolebespisning sikrer Børn fra vanskeligt stillede Hjem et Maaltid nærende Mad i hvert Fald i Vintertiden.

Det følger af sig selv, at Socialdemokratiets banebrydende Arbejde for Udviklingen af Skolevæsenet ikke blot overalt bør værnes, men ogsaa udbygges. Det er i høj Grad vore kommunale Repræsentanters Værk, at alle nu i hvert Fald officielt erkender Betydningen af en god Folkeskole, og selvom der endnu maa udkæmpes Kampe om Folkeskolens indre Forhold samt om Tidens Problemers Indvirken paa Skolevæsenets Omraade, som f. Eks. Indførelsen af det 8. Skoleaar, saa er i Hovedsagen Skoleopgaven lagt i et fast Leje overalt, hvor Socialdemokrater øver stærk Indflydelse eller har Flertallet.

Men vi har heller ikke Lov til at glemme den højere Skoleundervisning. Den er for de mest begavede af Underklassens Børn af Værdi.

Økonomiske Forhold i Hjemmene kan hindre selv det mest begavede Barn med udprægede Anlæg for Studeringen i at søge den højere Undervisning. Men hvor der eksisterer Muligheder for det, maa Socialdemokrater selvfølgelig søge at fjerne de Vanskeligheder, som har Forbindelse med Betaling af et eventuelt Skolekontingent. Dette kan gøres baade i Realskolen og i Gymnasiet.

Bekæmpelse af Ungdomsarbejdsløsheden.

Den vigtige Periode i et Menneskes Liv, som indtræder efter afsluttet Skoletid, kan ofte blive af afgørende Betydning for Vedkommendes Plads og Indsats i kommende Tid.

Derfor er Ungdomsarbejdsløsheden et af Tidens mest alvorlige og mest nedslaaende Problemer. Der er ikke Tvivl om, at netop denne Sag giver alle alvorlige Kommunal-mænd, og ogsaa Lovgivere, Anledning til mange Overvejelser. Men det synes, som man her staar ved et overordentlig vanskeligt Problem, som man hidtil ikke har faaet løst blot tilnærmelsesvis.

Loven vedrørende Ungdommens Arbejdsløshed blev indtil i Fjor kun vedtaget for ca. 1 Aar ad Gangen. Derefter lykkedes det at faa Loven forlænget for tre Aar til og med 1. April 1938. I hele Perioden var der stillet ialt 3 Mill. Kr. til Raadighed. Indtil i August 1936 er der disponeret over godt to Trediedele af dette Beløb, men man nærer ikke Tvivl om, at de tre Partier paa Rigsdagen, der vedtog Loven, vil være sindet at bevilge yderligere Midler, hvad ogsaa alt tyder paa er nødvendigt.

Det skal iøvrigt erkendes, at det forholdsvis ikke er store Ting, der hidtil er udført efter denne Lov. Selve Arbejdet har væsentligt bestaaet af Anlæg af Idrætspladser og andre Ting, som tager Sigte paa Friluftsliv. Det er aldeles ikke billigt Arbejde, som udføres efter Loven. Det meste af det kunde sikkert udføres billigere paa ordinær Vis, men Hensynet til Ungdommen maa gaa forud for de økonomiske Interesser.

En særlig Form for Hjælp til Ungdommen i Henhold til Loven er de forskellige Steder oprettede Ungdoms-lejre eller som Institutionen Raunstrup paa Sjælland. Dens Arbejdsplan er lagt efter Lovens Rammer med en Blanding af legemligt Arbejde, Undervisning og Sport, og den rummer i Virkeligheden Mulighed for at blive et værdifuldt Led i Bestræbelserne for at hindre, at Ungdommen forsummer.

Denne Institution har haft adskillige Børnesygdomme og blev paa et Tidspunkt — som forskellige andre Bestræbelser til Bekæmpelse af Ungdomsarbejdsløsheden — lagt for Had i kommunistiske Kredse. Men efter at en Række sjællandske Kommuner har overtaget Raunstrup, er der blevet fast Plan over saavel Arbejdet som Økonomien, saa Institutionen kan siges at røgte sin Mission tilfredsstillende.

Der er maaske undtagelsesvis endnu Kommuner, der benytter Institutionen som en Slags Bussemand ved mere eller mindre at paatvinge den Unge, som er saa besværlige, at man ønsker dem paa Afstand. Men Raunstrup bør ikke være et Hjem for Psykopater eller asociale Individer. Det bør være et Sted, hvor Unge, som er ved at blive slappe af Lediggang, kan faa vakt Initiativet og faa understøttet den Virkelyst, der er hos alle sunde Unge. Mest under denne Synsvinkel skal hele den lovmæssige Form for Ungdomsarbejdsløsheden ses. Erhvervsmæssigt betyder den ikke noget indgribende, og foreløbig er det kun en saare begrænset Flok af Unge, der finder Beskæftigelse eller faar Ophold i Henhold til Loven.

Iværksættelse af Arbejde med begrænset Arbejdstid.

Til Supplering af denne Hjelpeforanstaltning, men beregnet for de ældre Aldersklasser er kommet Loven om Iværksættelse af mindre, betydende Arbejder, der ellers ikke for Tiden vilde blive udført. Den er beregnet paa Arbejdsløse, der enten endnu ikke har opnaaet Understøttelse fra en Arbejdsløshedskasse eller ogsaa har opbrugt denne Understøttelse eller staar nær foran denne Situation. Ifølge Loven kan højst Halvdelen af Timelønnen dog ikke over 50 Øre for Gifte og 30 Øre for Ugifte i Byerne samt ikke over 40 Øre for Gifte og 25 Øre for

Ugifte i rene Landkommuner, anmeldes til mellemkommunal Refusion efter Sociallovens Bestemmelser.

Der ligger noget umiddelbart tiltalende i Lovens Idé, men Praksis byder paa nogle lidet tiltalende Forhold. Der er adskillige Landkommuner, som benytter Loven til Igangsættelse af Arbejder til en Løn af 70—80 Øre i Timen, hvorefter de altsaa kan anmelde Halvdelen af Timelønnen til mellemkommunal Refusion. Samtidig nedsætter de paagældende Kommuner Arbejdstiden til 24—36 Timer ugentlig. I nogle Bykommuner med konservativt Styre er Arbejde i Henhold til Loven iværksat efter Arbejdsmandenes almindelige Timeløn 1 05 Øre og med en Arbejdstid paa 36—40 Timer ugentlig.

Men i Byer med socialdemokratisk Flertal kan Arbejdet ikke iværksættes paa tilsvarende Vilkaar. Der maa tages et naturligt Hensyn til Arbejdernes faglige Organisationer, og da Dansk Arbejdsmandsforbund har opnaaet en ret god Overenskomst med Entreprenørerne, hvorefter næsten alt Jordarbejde skal udføres i Akkord eller betales med Akkordafsn, søger Forbundet at værne om denne Overenskomst, ogsaa hvor det drejer sig om Arbejder efter den omtalte Lov. Det er der jo ikke noget at sige til. Overenskomster har Bud længere frem i Tiden end midlertidige Love. Og der er heller ikke noget at sige til, at de Folk, som længe har gaaet arbejdsløse, faar Adgang til at tjene sig en Skilling. Men der opstaar blot ved Praktiseringen det Misforhold, hvor Timeløn ydes, at Byen med socialdemokratisk Flertal betaler 21 Øre pr. Time mere end de nærliggende Byer med konservativt Flertal og ca. 50 Øre mere pr. Time end den meget nærliggende Landkommune.

Vi kan se bort fra den Merudgift, den socialdemokratiske Kommune faar. Den kom den vel over. Vi kan ogsaa se bort fra, at den Procentdel af Lønnen, der kan anmeldes til mellemkommunal Refusion, bliver betydelig mindre for den humane Bykommune end for alle de øvrige. Men Stillingen bliver desværre yderligere den, at der er skabt nye Tildragnings-Tendenser til de socialdemokratisk styrede Kommuner.

Dygtiggørelse af Ungdommen og faglig Uddannelse.

I Forbindelse med Omtalen af Ungdommens Forhold er det naturligt at pege paa den betydningsfulde Udvikling, der er sket i Bestræbelserne for Ungdommens Dygtiggørelse. Det er i Kraft af Lovgivningen vedrørende Aftenskolen muligt ad kommunal Vej at yde en Støtte, der kan sætte Ledelserne for vore Aftenskoleforeninger i Stand til at byde virkelig god Undervisning ikke blot i elementære Fag, men ogsaa i Sprog, Samfundskundskab m. v.

Titusinder af Unge drager Nytte af denne vigtige Supplering af Barneskolens Ydelser, men flere Tusinder kunde trænge til og burde deltage i denne Undervisning.

Ogsaa den faglige Dygtiggørelse er der tænkt paa. I en Tid, hvor en næsten voldsom Udvikling kendetegner de enkelte Fags Omraader, er det forklarligt, at Unge, der har udlært paa et noget gammeldags Værksted, eller Ældre, som har Lyst til at følge med og hævde sig i deres Fags Udvikling, føler Trang til at lære de nye Opfindelser og Metoder at kende.

Der er nu i Kraft af Arbejdsløshedslovgivningen tilvejebragt Grundlag for, at der i Arbejdsløshedsperioder kan skaffes Ophold paa Højskoler uden Udgift — eller i hvert Fald uden væsentlig Udgift — for den unge Arbejder, og paa de Vilkaar, at hans Ret til Arbejdsløshedsunderstøttelse efter endt Kursustid er uberørt af Opholdet.

Men tillige er der Mulighed for i de enkelte Byer at oprette mere eller mindre kortvarige Fagkursus med Adgang til Belæring i Fagets nyeste Metoder. Forudsætningen for disse Kursus

er dog, at Hjemstedskommunen erklærer sig villig til at bære en Trediedel af de med Kursuset forbundne Udgifter.

I Reglen træffes Aftale med Teknologisk Institut eller andre velegnede Lærerkræfter, der lægger en Plan for Undervisningen og udarbejder et Budget. En Række Fag har benyttet denne Adgang til i Arbejdsløshedsperioder at skaffe deres Medlemmer en for disses Fremtid vigtig Indsigt i Fagets nye Arbejdsmetoder eller give dem Lejlighed til at hævde sig paa anden Maade. Vi kan som Eksempler nævne, at Smede- og Maskinarbejdere har faaet Undervisning i den nu stærkt benyttede Autogensvejsning, at Malere har haft Lejlighed til at lære Sprøjtemalingens Teknik, og at Arbejdsmænd har lært Opmaaling og Beregning af de Arbejder, der forekommer i deres Priskurant.

Men det afhænger ganske af Kommunalbestyrelsens Stilling til det enkelte Kursus, om dette kan iværksættes. Uden det kommunale Tilskud bortfalder Tilsagnet om Ydelsen af de resterende to Trediedele af Udgifterne fra Arbejdsløshedsfonden.

Vore Helbredelsesanstalters store Betydning.

Fælles for alle Aldersklasser og for alle Samfundsklasser gælder, at Sygdommen kan være en streng Herre. Men intet Sted slaar denne Herre saa slemme Saar, som hvor hans Hærgen træffer økonomisk daarligt stillede Hjem.

Er det mon ikke Vilkaarene paa Fortidens Sygehuse, der endnu kan sidde ældre Mennesker i Blodet, naar de nødtigt vil indlægges paa et Sygehus?

Det er jo, maalt med Nutidens Øjne, ganske ufatteligt, hvad der for blot en Menneskealder siden blev budt daarligt og jævnt stillede Mennesker i de fleste af Landets Byer i Retning af Behandling paa de oftest elendige, smaa Sygehuse. Folk, der havde Raad til at betale, hvad et Sygehusophold kostede, søgte saa vidt muligt til Hovedstaden eller til de faa andre moderne indrettede Hospitaler, som raadede over den kyndige Hjælp. Det var vel ogsaa dette Forhold, der var bestemmende for den forbavsende ringe Interesse, som vistes over for Reformen paa dette vigtige Omraade i Provinsbyerne.

Først med Socialdemokratiets voksende Indflydelse skete der en Ændring, og det ene gode Sygehus efter det andet skød op Landet over.

Naturligvis naaede man ikke derved andet end et foreløbigt Maal. Da Behandlingen af Tilskadekomne og pludseligt opstaaede Sygdomme, der kræver hurtigt kirurgisk Indgreb, selvfølgelig maatte tages i Betragtning, blev de fleste af disse opstaaede Sygehuse fortrinsvis anlagt derefter. Det vil sige, at man til Overlæge ansatte en Mand, hvis Uddannelse var kirurgisk anlagt. Selvfølgelig har de fleste af de dygtige Overlæger, der er ansat paa Provinsens Sygehuse, ogsaa betydelige Forudsætninger for at behandle medicinske Sygdomme. Men det gælder ikke mindst Lægestanden, at den specialiserer sig, og ganske naturligt vil den Læge, hvis Interesse har yttet sig i en speciel kirurgisk Uddannelse, søge at holde sin Standard gennem videre Studering paa dette særlige Omraade, hvorimod han ikke, særligt hvis det gælder større Sygehuse, som stiller betydelige Krav til Lægens Tid og Kræfter, formaar tillige at følge med paa andre Omraader. Derfor henvises vanskelige Tilfælde af medicinske Sygdomme oftest af baade praktiserende Læger og Sygehuslæger til de for-

holdsvis faa Specialanstalter af den Art, vi har her i Landet. Dette medfører ikke alene større Rejseudgifter for Patienten og Paarørende, der ønsker at se til ham, men det medfører tillige, at de omtalte medicinske Sygehuse ofte kun efter meget lang Ventetid kan modtage Patienter.

Følgen heraf er, at en stor Del af disse Patienter, og især fra de økonomisk daarligt stillede Hjem, meget vanskeligt eller i mange Tilfælde aldrig opnaar at komme under den Specialbehandling, de og deres Sygdom havde Krav paa.

Oprettelse af medicinske Centralsygehuse.

Der rejses derfor Landet over Krav om at faa Sygehusvæsenet udbygget med Centralsygehuse til medicinsk Behandling. Det vilde være økonomisk uoverkommeligt og ogsaa lægemæssigt umuligt at oprette medicinske Sygehuse i Forbindelse med hvert enkelt Provinssygehus. Men inden for de enkelte Amter eller for andre afgrænsede Omraader, hvor de gamle Amtsgrenser virker urimelige, bør Sagen løses.

En Række Amtsraad sidder ikke længere disse Krav overhørig, men har i Forening med Byerne taget Spørgsmaalet op til Behandling. Men mange Steder løses det ikke, medmindre Byerne forstærker deres Krav og eventuelt selv tager Sagen i deres Haand. Men løses maa den og helst i Forbindelse med Specialklinikker for ganske særlige Sygdomme, som f. Eks. de under vore klimatiske Forhold saa almindeligt forekommende Næse-, Øre- og Halssygdomme.

Det er ingen billig Reform, som her er omtalt. Men den hittidige Udvikling af dansk Sygehusvæsen har været til uvurderlig Nytte for Sundhedstilstanden hos den almindelige Befolkning, og en Videreførelse af dette

Arbejde kan umuligt opgøres efter kolde, økonomiske Beregninger.

Oprettelsen af nødvendige Sygehuse bør naturligvis ikke efterfølges af en planløs Indlæggelse paa disse. Alle, som har et Sygehusophold nødigt, eller hvor Forholdene i Hjemmet besværliggør Helbredelse, bør selvfølgelig indlægges, og med den eksisterende Sygekasse-ordning bliver de økonomiske Spørgsmaal vedrørende Indlæggelse og Behandling ganske underordnede for Patienten.

Men der findes utvivlsomt mange Patienter, hvis Tilstand og Forhold tillader en fuld forsvarlig Behandling i Hjemmene, for saa vidt der tilvejebringes Grundlag for et systematisk Tilsyn af Læge og Sygeplejerske. Det er da ogsaa et af Tidens omtalte Spørgsmaal at søge videreført den ved Socialreformens Vedtagelse skabte Ordning om Ansættelse af Hjemmesygeplejersker, saaledes at overflødige Sygehusindlæggelser undgaas.

Derved skabes Sikkerheden for ikke blot Tilsynet med Hjem, hvori Syge befinder sig, men ogsaa for det økonomisk forsvarlige og rigtige i Forholdet til den for det Offentlige kostbare Hospitalsindlæggelse.

Kampen mod de usunde Boligkvarterer.

I Forbindelse med Behandlingen af syge Mennesker rejser sig naturligt Spørgsmaalet om at forbedre Hygiejnen til Forebyggelse af Sygdomme. En Anstødssten i Arbejdet med denne Opgave er de Lejligheder, der er saa daarlige, at de kuer en Husmoders Evner til at skabe et virkeligt Hjem, og er saa usunde, at de truer Voksnes og Børns Sundhed.

Det er ikke opbyggelige Eksempler paa Udviklingen af disse Tilstande, man har set udfoldet fra privatkapitalistisk Side under de sidste Aars Tilstrømning til Provinsbyer. Adskillige gamle Huse i Baggaarde er blevet paaført en Etage, og overflødige Staldbygninger eller lignende er blevet omdannede til Beboelse med smaa 2-Værelses Lejligheder. Dersom Bygherrerne iagttager Bygningslovens Bestemmelser, er det umuligt at hindre dette uanstændige Byggeri, og adskillige samvittighedsfulde Kommunalmedlemmer har under deres meget kritiske Behandling af

slige Byggeplaner staaet over for en Bygherre, som med let fornærmet Mine og tilsyneladende troskyldigt søgte at retfærdiggøre sin Handling med Bemærkning om, at han ikke troede, det kunde kritiseres, at han tilvejebragte billige Lejligheder I

Slig Tale er imidlertid Godtkøbssnak. Bygherren laver ikke disse Lejligheder for fattige Folks blaa Øjnes Skyld. Hans Færd er tværtimod dikteret af Spekulation i Fattigdommen. Hans gamle Rønner kan efter Ombygningen give ham gode Renter. Og han begaar een Forbrydelse til. Han faar efterhaanden jobbet sin rentegivende Ejendom op i Priser, saa det bliver økonomisk vanskeligt at faa jævnet hele Stadsen med Jorden, naar det paagældende Kvarter kommer under en hygiejnemæssig Sanering.

Man bør ikke blive rørt over den Slags Filantropi. Tværtimod!

Vi har i vore gamle Provinsbyer rigeligt af daarlige Lejligheder. Der er ingen Grund til at ønske disse Kvarterer forsynet med nogle Lapper, som kun bidrager til at forlænge omliggende daarlige Lejligheders Levetid.

Kommunalt, gennem Sundhedskommissionerne, bør der i en Tid, hvor Bolignøden ikke ligefrem staar som en absolut Hindring derfor, slaas ned paa de virkelig sundhedsfarlige Lejligheder. Dem er Udviklingen gaaet sporløst henover i de mange Aar, hvor Bolignøden tvang Myndighederne til at fare med Lempe. Ja, de er jo endda ikke blevet bedre i disse Aar. Adskillige af dem havde været tjenlige til Kassation for længe siden. Nu maa et gennemtænkt og planmæssigt Arbejde gaa ud paa efterhaanden, og helst saa snart som muligt, at faa lukket disse Huler, som giver deri opvoksende Slægter en skæv Indstilling over for Livets Krav.

Paa Rigsdagen samles Oplysninger om, hvorvidt Kommunalbestyrelser eventuelt kan tænke sig at gennemføre omfattende Saneringsarbejder i daarlige Beboelseskvarterer. Muligt kan saadanne større Saneringer i mange Byer vanskeligt realiseres af økonomiske og beboelsesmæssige Grunde. Men at denne Opgave maa tages op efter det økonomisk muliges Grænse er ganske givet. Det er et af Tidens vigtigste Spørgsmaal.

Omsorgen for de Gamles Beboelsesforhold.

I de omtalte Boliger findes mange af de Mennesker, der har naaet deres Livs Aften, eller som ved Indgangen til denne er slaaet ud af Erhvervslivets Overflod paa yngre Kræfter.

Der er rundt omkring i vort Land under socialdemokratiske Kommunalmænds Paavirkning og Indflydelse rejst mange udmærkede Alderdomshjem. Det holdt haardt at faa de første rejst, men nu kommer selv Landkommuner, hvor Socialdemokrater øver Indflydelse, med i denne Udvikling. Forlængst er de oprindelige Hjem i Byerne udvidet og i stort Omfang suppleret med Sygeafdelinger, beregnet for saadanne Gamle, hvis Sygdom udelukkende skyldes Alderens Indvirken.

Men naar Levetiden for Menneskene forlænges samtidig med, at Tilgangen til Aldersrentenydernes Tal sker forholdsvis tidligt, bliver Alderdomshjemmene som Regel ude af Stand til at modtage det store Antal, der trænger til Ophold i disse Hjem.

Samtidig bliver der Tale om Grupper, der ikke føler sig mere affældige, end at de meget gerne ønsker at opretholde egen Husholdning og føre en Tilværelse, der selvfølgelig bliver friere, end den kan blive i selv de mest forstaaende ledede Aldersdomshjem, hvor jo en vis Husorden maa gennemføres.

Det er derfor naturligt, at Kommunalbestyrelserne i en Række Kommuner med et stort Antal af saadanne Aldersrentenydere har følt sig foranledigede til at søge at raade Bod paa dette

Forhold ved Opførelse af saadanne mindre, men gode og moderne indrettede Lejligheder, hvor Aldersrentenydere for en overkommelig Leje kan finde Husly.

Der er ingen Tvivl om Trangen til saadanne Lejligheder. Allerede gennemførte Eksempler har vist det, og Forholdene vil mange Steder tvinge os til at tage denne Sag op til Behandling. Det vil være et stort Gode for de Gamle og — omend i mindre Grad — bidrage sit i Arbejdet paa Saneringen af de daarlige Beboelseskvarterer.

Sund Økonomi er Grundlaget for positiv Indsats.

Vi har set paa en Række af de Spørgsmaal, som optager vore kommunale Tillidsmænds Tid og Tanker. Men Emnerne kan suppleres i betydeligt Omfang. Og glemmes maa det ikke, at de her omtalte Spørgsmaal i ganske særlig Grad har beskæftiget sig med den sociale Side af Kommunalarbejdet. Forudsætningen for en heldig Gennemførelse af en eller flere af disse Opgaver maa imidlertid være, at vore Tillidsmænd ikke forsømmer de mangfoldige Ting, der hører til moderne Kommunedrift, og at de frem for alt ikke glemmer den Økonomi, som er Betingelsen for al positiv Indsats. Glemmes maa det heller ikke, at det er lettere at pege paa og rejse Krav om en Opgaves Løsning end at bedømme de Øjeblikkelige finansielle og andre Muligheder for dens Gennemførelse.

Vi skal være foran i de socialdemokratisk styrede Kommuner, og vi skal søge rimelige Krav gennemført samt anerkende og befæste de vundne Fordele.

Men det er selvfølgelig fejlagtigt at lade de af politiske Modstandere styrede Kommuner tildels i Fred og kræve, at vi paa alle Omraader i socialdemokratisk styrede Kommuner skal ligge flere Hestehoveder foran. En Udvikling i den Retning vil føre til, at vi undergraver vor egen Stilling til Skade for Arbejderklassen, saavel for de ved Kommunerne ansatte som for dem, der skulde nyde Gavn af et frisk Initiativ og hensigtsmæssige sociale Forhold.

Der maa tilvejebringes fuld Forstaaelse og Samarbejde mellem de forskellige Faktorer inden for Arbejderbevægelsen. Men skal Samarbejdet bære Frugt, maa det ogsaa bygges paa Kendskab til de faktiske Forhold. Der er næppe nogen, som for Alvor vil paastaa, at de socialdemokratiske Kommunalmænd — udgaaet som de er praktisk talt alle fra Arbejderklassen — skulde mangle Kendskab til den almindelige Befolknings Kaar og Vanskeligheder. Men det er forklarligt, at mange Arbejdere ikke kan have det tilsvarende Indseende vedrørende Bedømmelsen af det komplicerede Arbejde, der udføres i Kommunerne. Undertiden undres man over, at en og anden fælder en overilet og paa Ukendskab bygget Dom og over de noget letkøbte Udtalelser, gaaende ud paa, at Pengene sagtens kan skaffes, hvis de tages, hvor de er. Dette er saa let sagt. Men er jo straks vanskeligere at praktisere.

Kommunernes Regnskaber for 1932—33 og 1933—34 viste Landet over, at store økonomiske Besværigheder kan opstaa. Der var i disse Aar Tale om meget betydelige Underskud, hvoraf en Del blev dækket ved Udskrivning af ekstra Skatter, en Del blev bragt ud af Verden ved Overførelse fra Fondsbeholdningen, hvor man var saa heldige at have saadanne til Raadighed, og mange Steder svider endnu en resterende Del af Underskudet fra disse Aar.

Disse Underskud kunde ikke forudses. Den store Arbejdsløshed slog alle Beregninger i Kvas, og ser man paa de svimlende Summer, som f. Eks. den sociale Forsorg, Medicinalvæsenet og Skolevæsenet krævede, saa forstaar man Vanskelighederne. Adskillige Steder var Udgiften alene til den sociale Forsorg større, end hele det Beløb, de personlige Skatter indbragte, og det er jo i høj Grad paa dem, Indtægterne maa reguleres.

Vi møder da ofte den flot henkastede Bemærkning, at Skatterne jo saa bare kan forhøjes. Ja, det kan de. Men der er rent praktiske — mindre end teoretiske — Grænser for Skattens Størrelse. Skattelyene er ikke noget ukendt Begreb, og er det ikke i vore Øjne et estimeret Begreb, saa er de alligevel en Realitet, som fornuftsmæssigt maa tages med i Betragtning.

Den Kommune, som vil ligge i Spidsen socialt set og med Hensyn til Igangsættelse af Arbejder uden at bekymre sig om Økonomien i Tillid til teoretisk Trøst om, at Pengene kan skaffes gennem Skatter, vil en Dag staa med en begrænset Skatteevne, med uoverkommelige Skattebyrder for Arbejderne, der er beskæftiget, og den vil ret hurtigt af Laangivere og tilsynsførende Myndigheder blive beordret til en Kommunaløkonomi, som først og fremmest vil gaa ud over dem, hvis Interesser den helt havde foregivet, og maaske ogsaa troet, den varetog.

De foranstaaende Betragtninger giver sig ikke ud for at være udtømmende. De har berørt en Række af den praktiske Kommunalpolitikers Opgaver i særlig Grad paa det sociale Omraade. Det er derfor kun Udgiftsposter, som her er omtalt. Et stort og vigtigt Omraade er Indtægtsspørgsmaalet, hvis Behandling er af stor Betydning, men som bør tages op for sig.

Vi kan her nøjes med som Konklusion at pege paa, at Kommunalpolitik er Daggerning i en nøgtern Realiteternes Verden. Den er knyttet til Livets praktiske Forhold, og den udøves paa Omraader, saa den kan overses og bedømmes af enhver, der gider gøre sig lidt Ulejlighed med at se paa Resultaterne og ikke nøjes med Næstens overfladiske Mening.

Men Arbejdet er ikke kold Handling med døde Værdier. Det har Bud til hvert eneste Medlem af det Samfund, Kommunen udgør — og ofte til endnu videre Kredse.

Kommunalpolitik vedrører Menneskeskæbner. Der kan ved dennes Hjælp gydes Livshaab i Forsagte, gives en Haandsrækning til Trængende, bringes Støtte til Initiativet hos de Virksomme og kastes Farve over hele det lille Samfund.

Men i et saadant Arbejde, hvor Realiteter og Menneskeskæbner er uløseligt flettet sammen, vil den, der enten vælger et Stade i den kolde økonomiske Beregningens Verden, eller den, som alene foretrækker at placere sig i Fantasiens straalende, men luftige Verden, hurtigt komme til kort og bringe baade sig selv og andre i Vanskeligheder. Her, mere end de fleste andre Steder, maa en sund Afbalancering til i Forholdet mellem økonomisk Vurdering, Fantasi og menneskelig Forstaaelse.

De samme Ting maa tages i Betragtning af dem, som skal bedømme Arbejdet, hvis deres Dom skal blive rigtig og retfærdig, og hvis den skal befordre en Udvikling i ønskelig Retning.

Vi Socialdemokrater har formaaet gennem vor hidtidige Gerning at skabe os et lykkeligt Tag i dansk Kommunalstyre. Vi tør trygt møde Historiens Dom over, hvad der er udrettet. Det maa blive Fremtidens Sag at underbygge og udbygge det Arbejde paa det lagte solide Grundlag til Lykke ikke mindst for den danske Underklasse, men ogsaa til Held for en positiv folkelig Udvikling, paa hvilken vi har bygget, og som vi har Ret til fortsat at tro paa.

Men til at føre dette Arbejde igennem maa der erhverves Kundskaber og Indsigt — mere end nogen Sinde før. Det er efterhaanden os, der faar Indflydelsen og Ansvaret, og medens vore Kommunalpolitikere tidligere gennem kortere eller længere Tids Opposition erhvervede sig den fornødne Erfaring, kræves det nu af de nye Mænd, at de straks maa staa udrustede til den ofte meget omfattende Gerning, de vælges til.

Copyright Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv – 2004
Danmark for Folket, AOF 1936

Det maa derfor være en Pligt for den kommende Tids Socialdemokrater at sikre sig en saa solid Viden, at deres Gerning ikke blot kan tilfredsstille dem selv, men være i Overensstemmelse med den Aand, som altid maa præge socialdemokratisk Kommunalpolitik, hvis Standarden skal holdes og udvikles.